

کتاب پنجم قانون مجازات اسلامی (تعزیرات) مصوب ۱۳۷۵ مجلس شورای اسلامی

فصل اول - در جرایم ضد امنیت داخلی و خارجی کشور

ماده ۴۹۸ - هر کس **اعم از نظامی^۱ و غیر نظامی** با هر مرامی^۲، دسته، جمعیت یا شعبه جمعیتی، حزب، سازمان و... بیش از دو نفر^۳ یعنی حداقل سه نفر در داخل یا خارج از کشور تحت هر اسم یا عنوانی تشکیل دهد یا اداره^۴ نماید که هدف آن

۱- حکم این ماده، کلی است و مرتکبین نظامی را نیز در برمی گیرد اما ماده ۱۹ قانون مجازات جرایم نیروهای مسلح فقط در بردارنده افراد نظامی است.
ماده ۱۹ قانون مجازات جرایم نیروهای مسلح: ماده ۱۹ « هر نظامی که به منظور برهم زدن امنیت کشور (ایجاد رعب، آشوب و قتل)، جمعیتی با بیش از دو نفر تشکیل دهد یا اداره کند، چنانچه معارب شناخته نشود به حبس از سه تا پانزده سال معلوم می گردد. اعضای جمعیت که نسبت به اهداف آن آگاهی دارند در صورتی که معارب شناخته نشوند به دو تا پنج سال حبس معلوم می گردند.»

۲- منظور از مرام؛ بنیاد فکری، ایدئولوژی، اندیشه، سیاست یا اعتقادات مذهبی و مکتبی است.

۳- مدیر یا اداره کننده نیز داخل در این دستجات است و با اداره کننده حداقل دو نفر دیگر لازم است.

۴- تشکیل و اداره (وجرم) محبوب می شود. بنابراین تعدد مادی از نوع جرایم مشابه است که با حصول سایر شرایط طبق ماده ۱۳۴ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ مجازات مرتکب تشدید می شود.

بر هم زدن امنیت کشور^۱ که سوزنیت خاص این جرم است باشد و محارب شناخته نشود اگر جرم در خارج از کشور واقع شده باشد طبق اصل صلاحیت واقعی، کشور ایران صالح به رسیدگی خواهد بود و مرتکب به حبس از دو تا ده سال (درجه چهارم) محکوم می شود. این جرم با توجه به عدم نیاز به حصول نتیجه، از جمله جرایم مطلق محسوب می باشد.

ماده ۴۹۹ - هر کس در یکی از دسته ها یا جمعیت ها یا شعب جمعیت های مذکور در ماده (۴۹۸) عضویت^۲ یابد به سه ماه تا پنج سال حبس (درجه پنجم) محکوم می گردد مگر اینکه توسط مرتکب ثابت شود از اهداف آن بی اطلاع بوده است بنابراین اصل بر عدم بودن مرتکب است.

ماده ۵۰۰ - هر کس اعم از ایرانی یا خارجی و اعم از شخص حقیقی و حقوقی، علیه نظام جمهوری اسلامی ایران یا به نفع گروه ها و سازمان های مخالف نظام که عنصر مادی این جرم در قالب فعل است به هر نحو در قالب مباشرت فعالیت تبلیغی (متمم) اعم از موثر و غیر موثر نماید که از این حیث جرمی مطلق محسوب می شود به حبس از سه ماه تا یکسال (درجه ششم) محکوم خواهد شد. «رکن معنوی این جرم دارای دو جز است یکی سوزنیت عام که همان فعالیت تبلیغی عامدانه و عالمانه و به عبارت دیگر علم و عمد در این فعالیت

۱- رکن روانی الف- سوزنیت عام: اراده و آگاهی مرتکب در انجام عمل مجرمانه سوزنیت عام این جرم محسوب می باشد. ب- سوزنیت خاص: قصد برهم زدن امنیت کشور سوزنیت خاص این جرم محسوب می باشد.

۲- مراد از عضویت، قبول رسمی عضویت در یکی از دستجات غیر قانونی محسوب می باشد و یک هدف فکری ساده یا تأیید شفاهی یا کتبی آرمان و هدف جمعیت یا طرفداران نمودن ابتدایی و ساده، عضویت محسوب نمی شود.

تبلیغ است و دیگری سودنیت خاص که با اشاره و به نحو مستتر بیان شده و همان تضعیف یا براندازی نظام می‌باشد اعم از اینکه علیه نظام تبلیغ نماید یا اینکه به نفع گروه‌های مخالف نظام فعالیت تبلیغی کند.»

ماده ۵۰۱ - هر کس اعم از ایرانی و خارجی نقشه‌ها یا اسرار یا اسناد و تصمیمات راجع به سیاست داخلی یا خارجی کشور که موضوع این جرم است را علماً یعنی: علم مرتکب به محرمانه بودن اسناد و تصمیمات راجع به سیاست داخلی یا خارجی کشور و همچنین علم به عدم صلاحیت افرادی که اطلاعات را به آنها می‌دهد عمداً یعنی: عمد در اختیار قرار دادن اطلاعات به افراد فاقد صلاحیت و یا عمد در مطلع کردن افراد فاقد صلاحیت از اطلاعات را داشته باشد و با این شرایط موضوع جرم را در اختیار افرادی که صلاحیت دسترسی به آنها را ندارند و البته نرمی ندارد که مرتکب نیز صلاحیت دسترسی به این اطلاعات را داشته باشد و این اطلاعات را ممکن است از طریق سرعت و... بدست آورده باشد اما اگر بخواهد آن را در اختیار افراد غیر صالح قرار دهد یا از مفاد آن مطلع کند به نحوی که متضمن نوعی جاسوسی باشد، جرم محسوب می‌شود بنابراین جرم مذکور از جرایم مطلق است و همین که نقشه یا سند یا تصمیم عالم و عمداً در اختیار فرد فاقد صلاحیت قرار گیرد (تحقق رفتار مجرمانه) جرم کامل شده است و نظر به کیفیات و مراتب جرم مرتکب به یک تا ده سال حبس (درجه چهارم) محکوم می‌شود. این جرم

۱- از نظر رکن روانی، مرتکب این جرم علاوه بر قصد ارتکاب رفتار مجرمانه یعنی در اختیار دادن اطلاعات به افراد فاقد صلاحیت و یا مطلع کردن افراد فاقد صلاحیت از اطلاعات مذکور (سودنیت عام)، باید در ارتکاب جرم عالم و عماد باشد. لذا علم مرتکب به محرمانه بودن اسناد و تصمیمات راجع به سیاست داخلی یا خارجی کشور و همچنین علم به عدم صلاحیت افرادی که اطلاعات را به آنها می‌دهد، شرط تحقق جرم است.

مرتکب بوده (جمع آوری و تسلیم اطرائع) که به صورت فعل مثبت مادی است و از طریق ارائه و تسلیم نقشه‌ها یا اسرار یا اسناد و تصمیمات راجع به سیاست داخلی و یا خارج کشور به افراد فاقد صلاحیت یا مطلع ساختن افراد فاقد صلاحیت از مفاد آن اسناد و تصمیمات واقع می‌شود.

ماده ۵۰۲ - هر کس به نفع یک دولت (نه شخص عادی) بیگانه و به ضرر دولت (نه شخص عادی) بیگانه دیگر در قلمرو ایران اعم از زمینی، دریایی و هوایی مرتکب یکی از جرایم جاسوسی یعنی هر اقدامی که جاسوسی تلقی شود بنحوی که به امنیت^۱ ملی صدمه^۲ وارد نماید به یک تا پنج سال حبس (درجه پنجم) محکوم خواهد شد. از آنجایی که ارتکاب جرم در قلمرو ایران صورت گرفته است رسیدگی به جرم موضوع این ماده، براساس اصل صلاحیت سرزمینی یا درون مرزی که در ماده ۳ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ پیش بینی شده است صورت می‌گیرد و به صلاحیت واقعی توجهی نمی‌شود.

ماده ۵۰۳ - هر کس به قصد سرقت یا نقض برداری یا کسب اطلاع از اسرار سیاسی یا نظامی یا امنیتی بطور غیر مجاز به مواضع مربوطه داخل شود حتی با فرض عدم وقوع نتیجه مد نظر که حاکی از مطلق بودن این جرم است مرتکب به شش ماه تا سه سال حبس محکوم می‌شود. (قسمت اول ماده) و همچنین اشخاصی که بدون اجازه مأمورین یا مقامات ذیصلاح به هر قصدی حتی به منظور کتبگویی (که حاکی از مادی صرف بودن این بخش از ماده است) در حال نقض برداری یا گرفتن فیلم یا عکسبرداری از استحکامات نظامی یا اماکن

۱- سودنیت عام: قصد جاسوسی کردن به نفع یک دولت بیگانه و به ضرر دولت بیگانه دیگر
و سودنیت خاص: قصد صدمه به امنیت ملی است.

۲- این جرم، مقید است و نتیجه آن، وارد شدن صدمه به امنیت ملی است.

ممنوعه یعنی هر مکانی که ماموران و مسئولان صلاحیت‌دار نقشه برداری یا گرضخ فیلم یا عکسبرداری از آنها را ممنوع اعلام نموده باشد، حتی با فرض این که به مواضع مربوطه داخل نشوند دستگیر شوند و فرقی نمی‌کند که مرتکب در حین ارتکاب دستگیر شود یا بلافاصله بعد از ارتکاب و یا مدتی بعد از ارتکاب دستگیر شود (قمت دوم) ماره که در هر وقت، مرتکب یا مرتکبین) به شش ماه تا سه سال حبس (درجه پنجم) محکوم می‌شوند.

ماده ۵۰۴ - هر کس نیروهای رزمنده یا اشخاصی را که به نحوی در خدمت نیروهای مسلح هستند حتی با فرض عدم وجود رابطه استخدامی بین اشخاص و نیروهای مسلح مانند افرادی که جهت ادای وظیف شرعی به عنوان آتش‌پز یا سگ‌ساز در خدمت نیروهای مسلح هستند تحریک موثر یعنی مصم و اساس به عصیان، فرار، تسلیم یا عدم اجرای وظایف نظامی کند در صورتی که قصد براندازی حکومت یا شکست نیروهای خودی در مقابل دشمن را داشته باشد (جرم مطلق) محارب محسوب می‌شود والا اگر که قصد براندازی حکومت یا شکست نیروهای خودی در مقابل دشمن را نداشته باشد چنانچه اقدامات وی موثر واقع شود یعنی: عصیان، فرار، تسلیم یا عدم اجرای وظایف نظامی واقع شود مرتکب به حبس از دو تا ده سال (درجه چهارم) و در غیر این صورت یعنی: اگر که قصد براندازی حکومت یا شکست نیروهای خودی در مقابل دشمن را نداشته باشد و عصیان، فرار، تسلیم یا عدم اجرای وظایف نظامی نیز واقع نشود مرتکب به شش ماه تا سه سال حبس (درجه پنجم) محکوم می‌شود. (این جرم از لحاظ ساختار، جرم ساره و از لحاظ رفتار، با فعل واقع می‌شود و از لحاظ روان رفتار مادی، جرم کنی است)

ماده ۵۰۵ - هرکس با هدف برهم زدن امنیت کشور (سودنیت خاص) به هروسيله اطلاعات طبقه بندی شده را با پوشش مسئولین نظام^۱ یا مامورین دولت یا به نحو دیگر جمع آوری کند چنانچه بخواهد آن را در اختیار دیگران قرار دهد و موفق به انجام آن شود به حبس از دو تا ده سال (درجه چهار) و در غیر این صورت یعنی؛ چنانچه بخواهد آن را در اختیار دیگران قرار دهد و موفق به انجام آن نشود به حبس از یک تا پنج سال (درجه پنجم) محکوم می شود. این جرم از لحاظ ساختار، جرمی ساده و از لحاظ رفتار، با فعل واقع می شود و از لحاظ روان رفتار مادی، جرمی آنی است و اینکه مجازات مرتکب منوط به نتیجه خاص نشده است حاکم از مطلق بودن جرم منبهر است.

ماده ۵۰۶ - چنانچه مامورین دولتی که مسوول امور حفاظتی و اطلاعاتی طبقه بندی شده اعم از محرمانه، خلیع محرمانه، سری و بی کلی سری می باشند و به آنها آموزش لازم داده شده است در اثر بی مبالائی و عدم رعایت اصول حفاظتی که جرمی غیر عمدی مبتنی بر خطای جزایی می باشد توسط دشمنان^۲

۱- منظور از مسئولین نظام در ماده مذکور هر کارمند دولتی است که، نسبت به کارمند مرنوس خود آمر قانونی محسوب شود و مأمور مرنوس قانوناً مکلف به اجرای دستور مافوق خود باشد. به عبارت دیگر کسی که با احراز و رعایت شرایط قانونی و با صدور حکم، تصدی مقامی را عهده دار می گردد و وظایف و تکالیفی را به عهده می او گذارده شده باشد، مقام رسمی و مسوول شناخته خواهد شد.

۲- طبق ماده ۲۵ قانون مجازات جرایم نیروهای مسلح مصوب ۱۳۸۲، دشمن عبارت است از اشترار، گروه ها، دولت های بی که با نظام جمهوری اسلامی ایران در حال جنگ بوده یا قصد براندازی آن را دارند و یا اقدامات آنان بر ضد امنیت ملی است و هرگاه دادگاه در تشخیص دشمن یا دولت متخاصم دچار تردید گردد از طریق قوه قضاییه از شورای عالی امنیت ملی استعلام و نظر شورای مذکور ملاک عمل خواهد بود.

تخلیه اطلاعاتی شوند به یک تا شش ماه حبس (درجه هفت^۱) محکوم می‌شوند^۲. این جرم از لحاظ ساختار، جرم ساده و از لحاظ رفتار، با فعل واقع می‌شود و از لحاظ رواج رفتار مادی، جرم آنی است و اینکه مجازات مرتکب منوط به نتیجه خاصی ندهد است حاکی از مطلق بودن جرم مزبور است.

ماده ۵۰۷ - هر کس داخل دستجات مفسدین یا اشخاصی که علیه امنیت داخلی یا خارجی کشور اقدام می‌کنند بوده و ریاست یا مرکزیتی یعنی؛ محوریتی نداشته باشد و قبل از تعقیب اصل جرم، قصد جنایت و اسامی اشخاصی را که در فتنه و فساد دخیل هستند به مامورین دولتی اطلاع دهد و یا پس از شروع به تعقیب متهمان با مامورین دولتی همکاری موثری بعمل آورد از مجازات اصلی^۳ معاف می‌شود و دادگاه موظف است با حصول شرایط مقرر در این ماده معافیت مزبور را اعمال کند. (که به این نوع معافیت از مجازات، معافیت قانونی از مجازات گویند و معافیت قضایی از مجازات در ماده ۳۹ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ پیش‌بینی شده است.) و در صورتی که شخصاً^۴ مرتکب جرم دیگری شده باشد فقط به مجازات آن جرم محکوم خواهد شد.

۱- تبصره ۴ ماده ۱۳۴ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ - مقررات تعدد جرم در مورد جرائم تعزیری درجه‌های هفت و هشت اجراء نمی‌شود. این مجازات‌ها با هم و نیز با مجازات‌های تعزیری درجه یک تا شش جمع می‌گردند.

۲- به موجب ماده ۳۰۳ و ۳۴۰ قانون آیین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۹۲ این جرم بدون بدون طرح در دادسرا در دادگاه مطرح می‌شود.

۳- هر چند که قانونگذار در ماده ۵۰۷ دادگاه را مکلف به معافیت از مجازات نموده است اما

قاضی در صورت مصلحت، می‌تواند در مورد مرتکب از مجازات‌های تکمیلی مقرر در ماده ۲۳ ق.م.ا. مصوب ۱۳۹۲ استفاذه نماید.

ماده ۵۰۸ - هرکس یا گروهی با دول خارجی متخاصم که منظور از دولت متخاصم، فروماً دولتی نیست که در حال جنگ ملهانه با ایران باشد بلکه منظور دولتی است که با ایران دارای رابطه‌ی بی طرفانه یا دوستانه نبوده و از نظر سیاسی ایدئولوژیک با ایران خصومت داشته باشد، به هر نحو علیه جمهوری اسلامی ایران همکاری نماید، در صورتی که محارب شناخته نشود به یک تا ده سال حبس (درجه چهارم) محکوم می‌گردد. این جرم از لحاظ ساختار، جرم ساده و از لحاظ رفتار، با فعل واقع می‌شود و از لحاظ روان رفتار مادی، جرم آنی است و اینکه مجازات مرتب منوط به نتیجه خاصی شده است حاکم از مطلق بودن جرم مزبور است.

ماده ۵۰۹ - هرکس در زمان جنگ ملهانه (خارجی نه داخلی) و نه جنگ سرد مرتکب یکی از جرائم علیه امنیت داخلی و خارجی موضوع این فصل (مواد ۴۹۸ الی ۵۱۲) شود به مجازات اشد یعنی؛ حد اکثر مجازات همان جرم محکوم می‌گردد و البته محکومیت به حد اکثر مجازات، مانع اعمال کیفیات مخففه مجازات نخواهد بود.

ماده ۵۱۰ - هرکس به قصد برهم زدن امنیت ملی یا کمک به دشمن که سوزنیت خاص این جرم است، جاسوسانی را که مامور تفتیش یا وارد کردن هرگونه لطمه به کشور بوده اند حق با فرض عدم تعقیب آنها شناخته و مخفی که جرم متمر است نماید و در این مورد مخفی نمودن ناظر به مباشرت در جرم است یا سبب اخفای آنها (که جرم متمر است) بشود و سبب اخفای جاسوسان شن ناظر به موردی است که مرتب بدون این که به نحو مباشرت اقدام به امری نموده باشد با اعمال از قبیل تشویق، تحریک، تطمیع و... موجبات اخفای جاسوسی را فراهم نموده باشد که در این صورت به حبس از شش ماه تا سه سال (درجه پنجم) محکوم می‌شود. (این جرم از لحاظ ساختار، جرم ساده و از لحاظ رفتار، با فعل واقع می‌شود و از لحاظ روان رفتار مادی، جرم متمر است

و اینکه مجازات مرتکب منوط به نتیجه خاصی نشده است خائن از مطلق بودن جرم مزبور است.

تبصره - هر کس بدون آنکه جاسوسی کند و یا جاسوسان را مخفی نماید، افرادی را به هر نحو شناسائی و جذب نموده و جهت جاسوسی علیه امنیت کشور به دولت خصم یا کشورهای بیگانه معرفی نماید و معرفی باید موقوف به شناسایی و جذب باشد که در این صورت است که مرتکب به شش ماه تا دو سال حبس (درجه شش) محکوم می‌شود. جرم مذکور در این تبصره، جرم مرتکب است زیرا عنصر مادی این جرم از سه قسمت شناسایی، جذب و معرفی تشکیل شده است. بنابراین اگر شناسایی و جذب واقع شود اما مرتکب از معرفی صرف‌نظر نماید جرم موضوع این ماده واقع نخواهد شد اما ممکن است با حصول شرایطی، فرد مزبور را به شروع به جرم مکتوم نمود.

ماده ۵۱۱ - هر کس به قصد برهم زدن امنیت کشور و تشویش اذهان عمومی که سودنیت خاص این جرم است تهدید که با فعل واقع می‌شود و ناظر به آینده است مبنی بر این که مرتکب، دیگران را از قصد بمب گذاری در آینده ای کم و بیش نزدیک جهت تحت فشار قرار دادن حکومت یا عوامل مؤثر آن و وادار ساختن طرف تهدید به تسلیم در مقابل خواسته های بمب گذار. مطلع نماید بنابراین اگر چنین شخصی به بمب گذاری هواپیما حتی هواپیماهای شخصی، کشتی حتی کشتی شخصی و وسائل نقلیه عمومی در آینده تهدید نماید یا ادعا نماید که وسایل مزبور یعنی: هواپیما، کشتی و وسائل نقلیه عمومی بمب گذاری شده است علاوه بر جبران خسارات وارده به دولت و اشخاص به شش ماه تا دو سال حبس (درجه شش) محکوم می‌گردد. (این جرم از لحاظ ساختار

جرم ساده و از لحاظ رفتار، با فعل واقع می شود و از لحاظ رواق رفتار مادی، جرم آن است و اینک مجازات مرتکب منوط به نتیجه خاصی نشده است حاکم از مطلق بودن جرم مزبور است.

ماده ۵۱۲ - هر کس مردم را به قصد برهم زدن امنیت کشور که سودنیت خاص این جرم است به جنگ و کشتار با یکدیگر اغوا^۲ یا تحریک کند صرف نظر از اینکه موجب قتل و غارت که به معنای چپاول و بردن اموال است بشود یا نشود به یک تا پنج سال حبس (درجه پنجم) محکوم می گردد. این جرم از لحاظ ساختار، جرم ساده و از لحاظ رفتار، با فعل واقع می شود و از لحاظ رواق رفتار مادی، جرم آن است و اینک مجازات مرتکب منوط به نتیجه خاصی نشده است حاکم از مطلق بودن جرم مزبور است.

تبصره - در مواردی که احراز شود متهم قبل از دستیابی نظام توبه^۳ کرده باشد مشمول مواد (۵۰۸) و (۵۰۹) و (۵۱۲) نمی شود.

۱- منظور مقنن از به کار بردن قید مردم، توجه به جنبه عمومی جرم بوده است.

۲- اغوا از لحاظ لغوی به معنای همراه ساختن، گول زدن، و از راه به در کردن است.

۳- ماده ۱۱۵ از قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ «در جرائم تحزیری درجه شش،

حضت و هشت اعم از قابل گذشت یا غیر قابل گذشت چنانچه مرتکب توبه نماید (چه قبل از دستگیری و یا بعد از دستگیری) و ندامت و اصلاح او برای قاضی معزز شود، مجازات ساقط می شود. در سایر جرائم موجب تحزیر (درجه پنجم) دادگاه می تواند (اختیار دارد) مقررات راجع به تخفیف مجازات (اعمال ماده ۳۷ و ۳۸ ق.م.ا) را اعمال نماید. با توجه به اطلاق این ماده، مرتکب جرم مستوجب مجازات تحزیری در هر مرحله از مراحل دادسرا توبه نماید، مشمول این ماده است اعم از مرحله بدوی، تجدیدنظر و اعاده دادسرا»

فصل دوم - اهانت به مقدسات مذهبی و سوء قصد به مقامات داخلی

ماده ۵۱۳ - هر کس به مقدسات اسلام و یا هر یک از انبیای عظام (یعنی: هر یک از یکصد و بیست و چهار هزار پیغمبر) یا ائمه طاهرين (ع) یا حضرت صدیقه طاهره (س) اهانت^۱ نماید اگر مشمول حکم ساب‌النبی باشد مطابق ماده ۲۶۲

۱- قانون استفساریه نسبت به کلمه اهانت، توهین و یا هتک حرمت مندرج در مقررات جزایع مواد ۵۱۳، ۵۱۴، ۶۰۸ و ۶۰۹ قانون مجازات اسلام و بندهای ۷ و ۸ ماده ۶ و مواد ۲۶ و ۲۷ قانون مطبوعات، مصوب ۱۳۷۹:

ماده واحده - آید منظور از عبارت اهانت، توهین و یا هتک حرمت مندرج در مقررات جزایع از جمله مواد ۵۱۳، ۵۱۴، ۶۰۸ و ۶۰۹ ق.م.ا. و بندهای ۷ و ۸ ماده ۶ و مواد ۲۶ و ۲۷ قانون مطبوعات عبارت است از بیگانه بردن اهالی که دلالت صریح بر فحاشی و سب و لعن دارد یا خیر؟

و در صورت عدم صراحت مطلب و انگار متهم بر قصد اهانت و هتک حرمت آید موضوع از مصدق مواد مورد ذکر می‌باشد یا خیر؟

نظر مجلس:

از نظر مقررات کتبی اهانت و توهین و عبارت است از بیگانه بردن اهالی که صریح یا ظاهراً باشد و یا ارتکاب اعمال و انجام حرکاتی که با لحاظ عرفیات جامعه و یا در نظر گرفتن شرایط زمانی و مکانی و موقعیت اشخاص موجب تحقیر و تحقیر آنان شود و با عدم ظهور اهتک توهین تلقی نمی‌گردد.

قانون فوق مشتمل بر واحده در جلسه عین روز یکشنبه مورخ چهارم دی ماه یکهزار و سیصد و هفتاد و نه مجلس شورای اسلامی تصویب و در تاریخ ۱۳۷۹/۱۰/۱۰ به تأیید شورای نگهبان رسیده است.

قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ اعدام می‌شود و در غیر این صورت طبق مقررات این ماده به حبس از یک تا پنج سال (درجه پنجم) محکوم خواهد شد.

ماده ۵۱۴ - هر کس به حضرت امام خمینی، بنیانگذار جمهوری اسلامی رضوان الله علیه و مقام معظم رهبری به نحوی از انحاء اهانت نماید به حبس از شش ماه تا دو سال (درجه ششم) محکوم خواهد شد.

ماده ۵۱۵ - هر کس به جان رهبر و هر یک از رؤسای قوای سه گانه و مراجع بزرگ تقلید اعم از این که مرجع مزبور تابعیت ایرانی داشته باشد یا نداشته باشد (البته باید شیعه باشد)، سوء قصد نماید چنانچه محارب شناخته نشود به حبس از سه تا ده سال (درجه چهارم) محکوم خواهد شد. سوء قصد با علم و آگاهی از سمت مجنی علیه با هر قصد و غرضی ولو عداوت شخصی مشمول این ماده است.

۱- ماده ۲۶۲- هر کس پیامبر اعظم صلوات الله علیه و آله و سلم و یا هر یک از انبیاء عظام

الهی را دشنام دهد یا قذف کند سب النبی است و به اعدام محکوم می‌شود.

تبصره- قذف هر یک از ائمه معصومین علیهم السلام و یا حضرت فاطمه زهرا سلام الله

علیها یا دشنام به ایشان در حکم سب نبی است.

ماده ۲۶۳- هرگاه متهم به سب، ادعای نماید که اظهارات وی از روی آسراه،

غفلت، سحر یا در حالت متنج یا غضب یا سبوح لسان یا بدون توجه به معانی کلمات و یا

نقل قول از دیگران بوده است سب النبی محسوب نمی‌شود.

تبصره- هرگاه سب در حالت متنج یا غضب یا به نقل از دیگران باشد و صدق

اهانت کند موجب تعزیر تا هفتاد و چهار ضربه شلاق است.

فصل سوم - در سوء قصد به مقامات سیاسی خارجی

ماده ۵۱۶ - هر کس به جان رئیس کشور خارجی یا نماینده سیاسی^۱ آن در قلمرو ایران **با هر وسیله‌ای** سوء قصد نماید^۲ به مجازات مذکور در ماده (۵۱۵) محکوم می‌شود مشروط بر اینکه در آن کشور نیز نسبت به ایران معامله متقابل بشود والا اگر مجازات خفیف تر اعمال گردد به همان مجازات محکوم می‌شود. تبصره - چنانچه سوء قصد منتهی به قتل یا جرح یا ضرب شود **مرتکب** علاوه بر مجازات مزبور به قصاص یا دیه مطابق ضوابط و مقررات مربوط محکوم خواهد شد. (در این ماده مجازات‌ها با هم جمع می‌شود.)

ماده ۵۱۷ - هر کس علناً و منظور، ارتکاب بزه در مرتب و منظر عموم است اعم از اینکه محل ارتکاب آن عمومی باشد یا نباشد و یا ارتکاب آن در اماکنی باشد که معدوم پذیرایی از عموم است. نسبت به رئیس کشور خارجی یا نماینده سیاسی آن که زمان وقوع جرم در قلمرو خاک ایران اعم از زمینی، دریایی و هوایی وارد شده است توهین نماید و الله حضوری بودن توهین شرط نمی‌باشد مشروط بر اینکه علناً صورت گیرد کما اینکه تفاوتی ندارد در حد انجام وظیفه یا به سبب آن باشد یا نه؛ ولکن آگاهی مرتکب نسبت به موقعیت و سمت مجنی علیه شرط است و در این

۱- مقصود از نماینده سیاسی رئیس هیئت نمایندگان کشور خارجی یعنی سفیر یا کاردار و هر مقامی را که پیرو دعوت رسمی دولت ایران برای اجرای یک وظیفه دولتی به ایران سفر کرده می‌باشد.

۲- سوء قصد با علم و آگاهی از سمت مجنی علیه با هر قصد و غرض ولو عداوت شخصی مشمول این ماده است. زیرا اگر مقنن سوء قصد با توجه به سمت و مقام را در نظر داشت همچون سایر مواد از جمله ماده ۵۲۴ ق.م.ا. خود متعرض آن می‌شد.

صورت، مرتکب به یک تا سه ماه حبس^۱ (درجه هشت^۲) محکوم می‌شود مشروط به اینکه در آن کشور نیز در مورد مذکور نسبت به ایران معامله متقابل بشود یعنی: آن کشور نیز توهین به رئیس کشور خارجی یا نماینده سیاسی کشور ایران را جرم و مرتکب آن را متعوی مجازات بداند.

تبصره - اعمال مواد این فصل منوط به تقاضای دولت مربوطه یا نماینده سیاسی آن دولت یا مطالبه مجنی علیه یا ولی^۳ او است و در صورت استرداد تقاضا تعقیب جزائی نیز موقوف خواهد شد. بنابراین جرم مزبور از جمله جرایم قابل گذشت محسوب می‌شود.

۱. با وجود این که ماده ۶۵ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ مقرر می‌دارد «مرتکبان جرایم عمدی که حد اکثر مجازات قانون آنها سه ماه حبس است به جای حبس به مجازات جایگزین حبس محکوم می‌گردند.» اعمال جایگزین حبس در مورد جرم موضوع ماده ۵۱۷ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۷۵ ممکن نیست زیرا یکی از شرایط اعمال مجازات‌های جایگزین حبس در ماده ۶۴ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ گذشت شکی است و چون گذشت شکی طبق تبصره ماده ۵۱۷ قانون تعزیرات موجب سقوط دعوا می‌شود لذا دیگر نوبت به اعمال جایگزین‌های حبس نمی‌رسد.
اما چنانچه گذشت صورت بگیرد (طبق ماده ۳ قانون وصول برخی از درآمدهای دولت و مصرف آن در موارد معین، حبس مزبور به جزای نقدی تبدیل می‌شود).

۲- تبصره ۴ ماده ۱۳۴ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲- مقررات تعدد جرم در مورد جرائم تعزیری درجه‌های هفت و هشت اجراء نمی‌شود. این مجازات‌ها با هم و نیز با مجازات‌های تعزیری درجه یک تا شش جمع می‌گردند.

فصل چهارم - در تهیه و ترویج سکه قلب (جرم آنج. ساره و مطلق)
 ماده ۵۱۸ - هر کس اعم از شخص حقیقی و حقوقی شبیه که شرط تحقق جرم مذکور در این ماده است از هر نوع مسکوک طلا یا نقره داخلی یا خارجی از قبیل سکه بهار آزادی، سکه های حکومت های قبلی ایران، لیره و نظایر آن که از باب تمثیل بیان شده است را از پول ها و ارزهای دیگر که مورد معامله واقع می شود یعنی: در بازار رواج نبین دارد را، بسازد یا عالماً داخل کشور نماید یا مورد خرید و فروش قرار دهد یا ترویج^۱ سکه قلب نماید که اگر مرتکب هر سه عمل « ساخت »، « فروش » و « ترویج » یک نفر باشد مجازات وی طبق قسمت اول ماده ۱۳۴ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ تشدید خواهد شد و مجازاتی که مورد تشدید قرار می گیرد مجازات مقرر در همین ماده است یعنی مجازات مرتکب که به حبس از یک تا ده سال (درجه چهارم) محکوم می شود^۲. بنابراین ساختن

۱- اگر کسی سکه های حکومت قبلین ایران نظیر سکه پهلوی که در بازار مورد معامله واقع می شود؛ را وارد کشور کند در این صورت عمل ارتكابی وی مشمول حکم ماده ۵۱۸ ق.م.ا.ق.ر خواهد گرفت. ولی اگر سکه های مذکور به صورتی باشد که فقط مورد استفاده گروهی خاص (عتیقه فروش) بوده و در بازار مورد معامله قرار نگیرد در این حالت با توجه به این که صدور اشیا عتیقه و باستان (از کشور ممنوع بوده و نه ورود آن، بنابراین نمی توان عمل مرتکب را به عنوان وارد کردن سکه تقلبی جرم تلقی نمود.

۲- چنانچه ضرب سکه تقلبی با هدف اختلال در نظام پولی یا ارزی کشور ارتکاب یابد از مشمول این ماده خارج و مشمول قانون مجازات اختلال گران در نظام اقتصادی کشور مصوب ۶۹/۱۹/۱۹ با اصلاحات سال ۱۳۸۴ خواهد بود.

قانون مجازات اختلال گران در نظام اقتصادی کشور مصوب ۶۹/۱۹/۱۹ با اصلاحات سال ۱۳۸۴ خواهد بود.

ماده ۱- ارتکاب هر یک از اعمال مذکور در بندهای ذیل جرم محسوب می‌شود و مرتکب به مجازات‌های مقرر در این قانون محکوم می‌شود:

الف- اخلاق در نظام پولی یا ارزی کشور از طریق قاچاق عمده ارزی یا ضرب سکه قلب یا جعل اسکناس یا وارد کردن یا توزیع نمودن عمده آنها اعم از داخلی و خارجی و امثال آن.

ب- اخلاق در امر توزیع مایحتاج عمومی از طریق گرانفروشی کلان ارزاق یا سایر نیازمندی‌های عمومی و احتکار عمده ارزاق یا نیازمندیهای مزبور و پیش خرید فراوان تولیدات کت و رزی و سایر تولیدات مورد نیاز عامه و امثال آنها به منظور ایجاد انحصار یا کمبود در عرضه آنها.

ج- اخلاق در نظام تولیدی کشور از طریق سوء استفاده عمده از فروش غیر مجاز تخصیضات فنی و مواد اولیه در بازار آزاد یا تخلف از تعهدات مربوط در مورد آن و یا رشاد و ارتشاد عمده در امر تولید یا اخذ مجوزهای تولیدی در مواردی که موجب اختلال در سیاست‌های تولیدی کشور شود و امثال آنها.

د- هر گونه اقدام به قصد خارج کردن میراث فرهنگی یا ثروت‌های ملی آنگونه که به خارج کردن آن نینجامد قاچاق محسوب و کلیه اموالی که برای خارج کردن از کشور در نظر گرفته شده است مال موضوع قاچاق تلقی و به سود دولت ضبط می‌گردد.

ه- وصول وجوه کلان به صورت قبول سپرده اشخاص حقیقی یا حقوقی تحت عنوان مضاربه و نظایر آن که موجب حیف و میل اموال مردم یا اخلاق در نظام اقتصادی شود.

و- اقدام بانندی و تشکیلاتی جهت اخلاق در نظام صادراتی کشور به هر صورت از قبیل تقلب در سپردن پیمان ارزی یا تأریه آن و تقلب در قیمت گذاری کالاهای صادراتی و...

ز- تأسیس، قبول نمایندگی و عضوگیری در بنگاه، مؤسسه، شرکت یا گروه به منظور کسب درآمد ناشی از افزایش اعضاء به نحوی که اعضاء جدید جهت کسب منفعت، افراد دیگری را جذب نموده و توسعه زنجیره یا شبکه انانج تدویم یابد. (اصلاحی ۱۱۴/۱۰۱)

تبصره ۱- قاضی زیرصلاح برای تشخیص عمده یا کفایت و یا فراوان بودن موارد مذکور در هر یک از بندهای فوق‌الذکر علاوه بر ملحوظ نظر قرار دادن میزان خسارت وارده و مبالغ مورد سود استفاده و آثار فاد دیگر مترتب بر آن می‌تواند حسب مورد، نظر مرجع زیربط را نیز جلب نماید.

تبصره ۲- پرونده‌های که قبل از تصویب این قانون تشکیل شده است برابر قوانین قبلی رسیدگی می‌شود. (اصلاحی ۱۳۸۴/۱۰/۱۴)

ماده ۲- هر یک از اعمال مذکور در بندهای ماده ۱ چنانچه به قصد ضربه زدن به نظام جمهوری اسلامی ایران و یا به قصد مقابله با آن و یا با علم به موثر بودن اقدام در مقابله با نظام مزبور چنانچه در حد اضرار فاحش باشد مرتکب به اعدام و در غیر این صورت به حبس از پنج سال تا بیست سال محکوم می‌شود و در هر دو صورت دادگاه به عنوان جزای مالی به ضبط کلیه اموالی که از طریق خلاف قانون به دست آمده باشد حکم خواهد داد.

دادگاه می‌تواند علاوه بر جریمه مالی و حبس، مرتکب را به ۲۰ تا ۷۴ ضربه شلاق در نظر عمومی محکوم نماید.

تبصره ۱- در مواردی که اخلاف موضوع هر یک از موارد مذکور در بندهای فوق‌الذکر ماده (۱) عمده یا کفایت یا فراوان نباشد، مرتکب حسب مورد علاوه بر رد مال به حبس از شش ماه تا سه سال و جزای نقدی معادل دو برابر اموالی که از طریق مذکور به دست آورده محکوم می‌شود. (اصلاحی ۱۳۸۴/۱۰/۱۴)

تبصره ۲- در مواردی که اقدامات مذکور در بندهای ماده ۱ این قانون از طرف شخص یا اشخاص حقوقی اعم از خصوصی یا دولتی یا نهادها و یا تعاونیها و غیر آنها انجام گیرد فرد یا افرادی که در انجام این اقدامات عالماً و عامداً مباشرت و یا شرکت و یا به گونه‌ای دخالت داشته‌اند بر حسب این که اقدام آنها با قیمت اول یا دوم ماده ۲ این قانون منطبق باشد به مجازات مقرر در این ماده محکوم خواهند شد و در این موارد، مدیر یا مدیران و بنزرس یا بنزرسان و به طور کلی مسئولین یا مسئولین زیربط که به گونه‌ای از انجام تمام یا قسمتی از اقدامات مزبور مطلع شوند مکلفند در زمینه جلوگیری از

آن یا آنگاه ساختن افراد یا مقاماتی که قادر به جلوگیری از این اقدامات هستند اقدام فوری و موثری انجام دهند و گمانی که از انجام تکلیف مقرر در این تبصره خودداری کرده یا با سکوت خود به تحقق جرم کمک کنند معاون جرم محسوب و حسب مورد به مجازات مقرر برای معاون جرم محکوم می‌شوند.

تبصره ۳ - مجازات شروع به جرم موضوع قسمت اول این ماده یک سال تا سه سال حبس و پانصد هزار تا پنج میلیون ریال جزای نقدی و مجازات شروع به جرم موضوع قسمت اخیر این ماده شش ماه تا دو سال حبس و دوست و پنجاه هزار ریال تا دو میلیون و پانصد هزار ریال جزای نقدی و مجازات شروع به جرم موضوع تبصره ۱ این ماده شش ماه تا یک سال و نیم حبس و دوست هزار ریال تا یک میلیون ریال جزای نقدی است.

تبصره ۴ - مرتکبین جرائم موضوع این ماده و تبصره‌های ۱ تا ۳ آن و کلیه شرکاء و معاونین هر یک از جرائم مزبور علاوه بر مجازاتهای مقرر حسب مورد به محرومیت از هر گونه خدمات دولتی یا انفصال ابد از آنها محکوم خواهند شد.

تبصره ۵ - هیچ یک از مجازاتهای مقرر در این قانون قابل تعلیق نبوده و همچنین اعدام و جزایهای مالی و محرومیت و انفصال دائم از خدمات دولتی و نهادها از طریق محاکم قابل تخفیف یا تعلیل نمی‌باشد.

تبصره ۶ - رسیدگی به کلیه جرائم مذکور در این قانون در صلاحیت دادسراها و دادگاه‌های انقلاب اسلامی است و دادسراها و دادگاه‌های مزبور در مورد جرائم موضوع ماده ۱ این قانون مکلفند فوراً و خارج از نوبت رسیدگی نمایند.

تبصره ۷ - از زمان لازم الاجرا شدن این قانون کلیه قوانین مغایر با آن به جز قوانینی که دارای مجازات شدیدتری از مجازاتهای مقرر در این قانون می‌باشند ملغی است.

قانون فوق مشتمل بر دو ماده و هشت تبصره در جلسه علنی روز دوشنبه مورخ نوزدهم آذر ماه یک هزار و سیصد و نهم مجلس شورای اسلامی تصویب و در تاریخ ۱۳۶۹/۹/۲۸ به تأیید شورای نگهبان رسیده است.

تقلیب مسکوکات بسیار قدیمی و تاریخ و فروش آن‌ها تحت عنوان اصل به دلیل این که فروش آن‌ها در بازار رواج ندارد، قلب سکه و معامله‌ی آن نبوده بلکه عمل مرتکب به دلیل مانور متقلبانه تحت عنوان جرم کلاهبرداری، قابل تعقیب می‌باشد.

ماده ۵۱۹ - جرم موضوع این ماده، جرمی آتی، مطلق و ساده است بنابراین هر کس اعم از شخص حقیقی و حقوقی به قصد تقلب که سودنیت خاص این جرم است نه به قصد تزئین و تزیین مثلاً طلافروشی با سوراخ کردن سکه بهار آزادی و آویختن آن، قصد جلب مشتری را داشته باشد اما اثر با قصد تقلب به هر نحو از قبیل تراشیدن، بریدن و نظایر آن که تمثیلی است از مقدار مسکوکات (نقط) طلا یا نقره ایرانی یا خارجی بکاهد یا عالمماً (یعنی از روی علم) عامداً (یعنی از روی عمد) در ترویج این قبیل مسکوکات شرکت یا آن را داخل کشور نماید اثر مرتکب هر سه عمل «تغذیش»، «ترویج» و «وارد نمودن» یک نفر باشد مجازات وی طبق قسمت اول ماده ۱۳۴ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ تشدید خواهد شد و مجازاتی که مورد تشدید قرار می‌گیرد مجازات مقرر در همین ماده است یعنی: مجازات مرتکب که به حبس از یک تا سه سال (در جرم پنجم) محکوم می‌شود. چنانچه کسی با تراشیدن دندان سکه ۲۰۰۰ ریالی آن را تبدیل به سکه ۱۰۰۰ ریالی نماید عمل تغذیش وی طبق این ماده جرم محسوب نمی‌شود. زیرا جنس سکه ۲۰۰۰ ریالی از طلا و نقره نیست.

ماده ۵۲۰ - هر کس شبیه مسکوکات رایج داخلی یا خارجی غیر از طلا و نقره را بسازد یا عالمماً عامداً آنها را داخل کشور نماید یا در ترویج آن‌ها شرکت کند یا

مورد خرید و فروش قرار دهد به حبس از یک تا سه سال (درجه پنجم) محکوم می‌شود.

ماده ۵۲۱ - هر گاه اشخاصی که مرتکب جرایم مذکور در مواد (۵۱۸) و (۵۱۹) و (۵۲۰) می‌شوند قبل از کشف قضیه، مأمورین تعقیب را از ارتکاب جرم مطلع نمایند یا در ضمن تعقیب به واسطه اقرار خود، موجبات تسهیل تعقیب سایرین را فراهم آورند یا مأمورین دولت را به نحو موثری در کشف جرم کمک و راهنمایی کنند بنا به پیشنهاد رئیس حوزه قضائی مربوط **که در حال حاضر این مقام دارستان است** و موافقت دادگاه و یا با تشخیص دادگاه در مجازات آنان تخفیف متناسب داده می‌شود و **به این نوع تخفیف که به حکم قانونگذار دادگاه مکلف به اعمال آن است تخفیف قانونی گویند** و حسب مورد از مجازات حبس معاف می‌شوند این نوع معافیت نیز معافیت قانونی نام دارد و در مقابل معافیت قضایی که در ماده ۳۹ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ پیش بینی شده است **قرار دارد مگر آنکه** احراز شود قبل از دستگیری توبه کرده‌اند که در این صورت از کلیه مجازات‌های مذکور (که البته در ماده ۵۱۸، ۵۱۹ و ۵۲۰ مجازاتی جز حبس وجود ندارد مگر این که بگوییم منظور مقررین، مجازات‌های مقرر در این فصل است که در این صورت شامل ضبط که در ماده ۵۲۲ ذکر شده نیز می‌شود که این امر نیز بعید است چون مقررین در صدر ماده صراحتاً به مواد فوق اشاره

می‌کنند). معاف خواهند شد. حکم توبه در این ماده استثنای حکم ماده ۱۱۵ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ محسوب می‌شود.

ماده ۵۲۲ - علاوه بر مجازات‌های مقرر در مواد (۵۱۸) و (۵۱۹) و (۵۲۰) کلیه اموال تحصیلی از طریق موارد مذکور نیز به عنوان تعزیر به نفع دولت ضبط می‌شود. ضبط در این ماده مجازات تکمیلی اجباری محسوب می‌شود.

فصل پنجم - جعل و تزویر (از نظر حقوقی تزویر مترادف با جعل است و در فقه به جای جعل، تزویر استعمال شده است و از این حیث جعل به معنای تزویر و وضع است و مزور و وضع به معنی جاعل است).

ماده ۵۲۳ - جعل^۲ و تزویر^۱ عبارتند از: ساختن^۲ نوشته^۳ یا^۴ سند^۵ یا ساختن مهر^۶ یا امضای اشخاص رسمی یا غیر رسمی خراشیدن، یعنی پاک و محو نمودن

۱- ماده ۱۱۵ «در جرائم تعزیری درجه شش، هفت و هشت چنانچه مرتکب توبه نماید و ندامت و اصلاح او برای قاضی محرز شود، مجازات ساقط می‌شود. در سایر جرائم موجب تعزیر دادگاه می‌تواند مقررات راجع به تخفیف مجازات را اعمال نماید.

تبصره ۱- مقررات راجع به توبه در باره کتبی که مقررات تکرار جرائم تعزیری در مورد آنها اعمال می‌شود، جاری نمی‌گردد.

تبصره ۲- اطلاق مقررات این ماده و همچنین بند (ب) ماده (۷) و بندهای (الف) و (ب) ماده (۸) و مواد (۲۸)، (۳۹)، (۴۰)، (۴۵)، (۴۶)، (۹۲)، (۹۳) و (۱۰۵) این قانون شامل تعزیرات منصوص شرعی نمی‌شود.»

۲- «هرگاه در مصاحبه نامه‌ی ساختگی، مهر یا امضاء یا اثر انگشت مشکب به کسی که ورقه به نام او نوشته شده موجود نباشد چون چنین ورقه‌ی کسی هیچ‌گونه سندیتی ندارد عمل

مشمول هیچ یک از مواد قانون جزا در قسمت جمل نبوده و جرم به شمار نمی آید. «
(حکم شماره ۲۵۷۴ - ۱۹۷۸/۲۵ شعبه ۵ دیوان عالی کشور)

۱- هرگاه ورقه مجعول ضمن ساختگی بودن در عین حال موافق با واقع و حقیقت جرم جمل تحقق می یابد. بنابراین اثر ساختگی که از طبع خود سند ندرقه و اقدام به ساخت سند به میزان طلب نماید مرتکب جرم جمل شده است گرچه با جمل سند ماهیت طلب را تغییر نمی دهد ولی حقیقت زیگی را که همان فقدان سند و مدرک و وسیله اثبات دعوی است قلب می نماید. چه آنکه بین منبع و منش حق و وسیله اثبات حق تفاوت وجود دارد.

۲- ساختن یا تحمیر دادن نقشه یا تابلوی نقاشی یا یک اثر هنری را بدون وجود ماده یا قانون خاص نمی توان جمل محسوب کرد.

۳- «جمل فتوایی اسناد اعم از رسمی یا عادی در صورتی که مصدق نشده باشد جرم نیست.»

۴- «صدر چک از حساب زیگی بدون شبیه سازی در امضای صاحب حساب از مصاریف کلاهبرداری است و در صورت شبیه سازی امضای صاحب حساب از مصاریف جمل و استفاده از سند مجعول است.»

۵- الف «عمل کسی که مبادرت به جمل ارقامی در دفتر غیر رسمی خود نموده جرم نیست. زیرا دفتر متهم رسمی نمی باشد و جز علیه خود او قانوناً سندیت ندارد.» (حکم شماره ۸۱۸ شعبه ۵ دیوان عالی کشور)

ب «ارائه فاکتور و صورت حساب های مجعول و غیر واقعی به شرکت بیمه جهت گرفتن خسارت، جمل تلقی نمی شود بلکه کلاهبرداری است.»

۶- «کسی که به دستور زیگی و با حسن نیت مهر مجعوله می سازد و اطلاع از جمل ندارد با جمل محسوب نمی شود بلکه دستور دهنده (به عنوان مباشر معنوی) با جمل محسوب می گردد.» (حکم شماره ۷۸۰ ۱۳۱۶/۴/۱۰ شعبه ۲ دیوان عالی کشور)

جزئی از کلمه با وسایل فیزیکی نظیر چاقو، تیغ و غیره یا تراشیدن از بین بردن کل کلمه می‌باشد.

یا قلم بردن یا الحاق کلمه یا علائم مخصوص دستور زبان یا رقم به نوشته اصلی به نحوی که در ارتباط و هم آمیختگی قسمت‌های مختلف سند یا نوشته تخییری حاصل نشود اضافه می‌گردد یا محو یا اثبات (یعنی: از حالت بطولان در آوردن یک سند یا نوشته) یا سیاه کردن یا تقدیم یا تاخیر تاریخ سند نسبت به تاریخ حقیقی یا الصاق نوشته‌ای به نوشته دیگر بنابراین الصاق به معنای ضم نمودن و چسباندن دو چیز به یکدیگر می‌باشد و در جعل از طریق الصاق لزوماً نوشته‌ای باید به نوشته دیگر الصاق گردد و ملصوق نمودن تیکه‌های یک نوشته جعل نمی‌باشد. بنابراین اگر طبکاری سند طلب را پس از دریافت طلب خود در حضور بدھکار پاره نماید و سپس قطعات پاره شده را جمع‌آوری نماید و به هم الصاق نماید مرتکب جعل شده است؛ گرچه هرگاه به واسطه سند مذکور در مقام مطالبه برآید ممکن است تحت عنوان شروع به کلاهبرداری تعقیب گردد. یا بکار بردن مهر دیگری بدون اجازه صاحب آن و نظایر این‌ها^۱ به قصد تقلب^۲ از

۱- الف « هرگاه شخصی تاریخ مندرج بر روی یک سند اصل را تخییر داده باشد و بعداً شخص دیگری « نام » مذکور در آن را تخییر دهد عمل هر دو نفر جعل محسوب می‌شود. »

ب « هرگاه جعل با جوهر معوشونده چلنی را نوشته و به دیگری بدهد و متعاقباً مندرجات متن چک خود به خود معوشود، در صورتی که اثر نوشته را از روی اثر فشر نوبت قلم بر روی چک یا حروف ماشین تحریر و یا سایر وسایل فنی بتوان ثابت کرد، عمل از مصاریع جعل می‌باشد. »

۲- الف « اگر کسی به اداره سجل احوال مراجعه و اسم خود و اسم پدر و سایر مشخصات خود را عوض قلمداد و به این کیفیت شناسنامه اخذ کند عمل مزبور جعل محسوب نمی‌شود و

مصاریق جعل مادی محبوب می‌شوند. « در صدق عنوان جعل و قابل تعقیب بودن عمل، همین قدر کافی است که ورقه مجعول در معرض اضرار غیر باشد ولو این که هنوز مورد استفاده واقع نشده باشد. بنابراین جعل، جرمی مطلق است. علاوه بر آن، جرم جعل از لحاظ ساختار، جرمی ساده و از لحاظ راه رفتن مادی جرمی آنی محبوب می‌شود.

ماده ۵۲۴ - هر کس احکام یا امضاء یا مهر یا فرمان کتبی یا حتی صرف دستخط (نه صرف نوشته رسمی) مقام رهبری و یا حتی صرف دستخط (نه صرف نوشته رسمی) روسای سه قوه^۳ را به اعتبار مقام آنان نه جنبه های شخصی که بن ارتباط با مقام اشخاص مذکور باشد جعل کند یا با علم به جعل یا تزویر

به استفاده از شناسنامه مزبور نیز استفاده از سند مجعول اطلاق نمی‌شود و با قدمت اول ماده ۱۱ قانون ثبت نیز انطباق ندارد. (رای شماره ۱۰۱-۱۳۱۸/۱/۲۱ - شعبه ۲ دیوان عالی کشور)

ب « نوشتن گواهی در حاشیه سند مجعول، شرکت در جعل نقی نمی‌شود. بلکه شهادت دروغ محبوب است. « (رای شماره ۱۶۸۷-۱۳۱۷/۷/۲۱ - شعبه ۲ دیوان عالی کشور. و رجوع کنید به ماده ۶۵۰ ق.م.ا. «.

۱- وجود شباهت مختصر و جزئی چیزهای ساختگی با اصل اسناد و یا امکان به اشتباه انداختن برای تحقق جرم جعل ضروری است.

۲- « اگر کسی برای امکان وقوع عقد از رواج از شناسنامه دیگری استفاده کند « در صورتی که منظور طرفین از این استفاده فرار از تشریفات قانونی (رسیدن به سن قانونی از رواج) باشد « و عقد از رواج واقع شده باشد، این عمل با ملاحظه قصد متهم جرم محبوب نمی‌شود. « (رای شماره ۲۹۴۲-۳۷/۵/۲۵ - شعبه ۸ دیوان عالی کشور)

۳- در ماده ۵ قانون مجازات اسلامی در مورد روسای سه قوه به نوشته رسمی اشاره شده است نه صرف دستخط.

استعمال نماید به حبس از سه تا پانزده سال (درجه سه) محکوم خواهد شد.^۱ بنابراین جعل امضاء یا مهر باید از حیث مقام و موقعیت باشد هر چند امضاء یا مهر جعل شده در امور شخصی استفاده می‌شده است.

ماده ۵۲۵ - هر کس یکی از اشیای ذیل را جعل کند یا با علم به جعل یا تزویر استعمال کند یا داخل کشور نماید علاوه بر جبران خسارت وارده به حبس از یک تا ده سال (درجه چهار) محکوم خواهد شد: منظور از واژه «استعمال»

در ماده ۹۸ قانون مجازات عمومی [ماده ۵۲۵ ق.ا.م.ا.] عبارت از به کار بردن

برگ مورد جعل به نحو موثر است نه صرف تسلیم چنین ورقه‌ای به زینفع، پس اگر در نظر دادگاه ثابت شود که کسی گواهی نامه تحصیلی مجعول را با علم به مجعول بودن آن به خانمی داده است که آن را مدرک ورود خود به آموزشگاه پذیرش آری قرار دهد عمل او که تسلیم ورقه مجعول به زینفع بوده است با این ماده انطباق ندارد. «(رای شماره ۱۳۴۷-۱۳۲۹/۶/۱- شعبه ۲ دیوان عالی کشور)

۱ - احکام یا امضاء یا مهر یا دستخط معاون اول رئیس جمهور یا وزراء یا مهر یا امضای اعضای شورای نگهبان یا نمایندگان مجلس شورای اسلامی یا مجلس خبرگان یا قضات یا یکی از روسا یا کارمندان و مسوولین دولتی از حیث مقام رسمی آنان.

۱- از قانون مجازات جرایم نیروهای مسلح:

ماده ۹۵ « هر نظامی که حکم یا امضاء یا مهر یا فرمان یا دستخط فرماندهی کل قوا را به اعتبار مقام جعل کند یا با علم به جعل یا تزویر استعمال نماید به حبس از سه تا پانزده سال محکوم خواهد شد. »

۲- مهر یا تمبر روتیج یا علامت یکی از شرکت ها یا مؤسسات یا ادارات دولتی یا نهادهای انقلاب اسلامی^۱. منظور از «علامت»، علائم مشخصه بعضی از سازمان‌های روتیج یا نهادهاست که به صورت مدال یا تصویر مقوش روی اوراق رسمی از آن استفاده می‌شود از قبیل علامت مخصوص وزارت دادگستری یا وزارت دفاع و پشتیبانی یا علائم اداره استاندارد و غیره.

۳- احکام دادگاه‌ها یا اسناد یا حواله‌های صادره از خزانه دولتی.

۴- منگنه یا علامتی که برای تعیین عیار طلا یا نقره بکار می‌رود.

۵- اسکناس رایج داخلی یا خارجی یا اسناد بانکی نظیر برات‌های قبول شده از طرف بانک‌ها یا چک‌های صادره از طرف بانک‌ها و سایر اسناد تعهدآور بانکی. تبصره - هر کس عمداً و بدون داشتن مستندات و مجوز رسمی داخلی و بین‌المللی و به منظور القاء شبهه در کیفیت تولیدات و خدمات از نام و علائم استاندارد ملی یا بین‌المللی استفاده نماید به حداکثر مجازات مقرر در این ماده محکوم خواهد شد.^۲ «شوق ۹ ماده ۹۸ قانون مجازات عمومی [شوق ۵ ماده ۵۲۵

۱- «اگر شخص بزرگ نام و نشان دیگری را بنزد، این طور که نام او را در بزرگ چاپی درج و مهر اداره ثبت احوال را از بزرگ دیگر چیده و به آن چسبانیده و مهر کهرشتری را هم به وسیله واگیره بزرگ‌راندیده و امضای رئیس دفتر ثبت احوال و رئیس کهرشتری را هم تقلید کرده باشد برای این که دارایی آن شخص را به خود صلح کند، این بزه مشمول ماده ۹۸ ق.م.ع. (۵۲۵ ق.ا.م.ا.) نبوده بلکه از مصاریق ماده ۱۱ قانون جلع احوال مصوب ۲۰ خرداد ۱۳۰۷ است». (رای شماره ۱۳۱۶/۱۲/۱۲-۱۰۰۱۱/۲۷۳۵)

دیوان عالی کشور

۲- از قانون تخلفات، جرایم و مجازات‌های مربوطه به اسناد جعلی و شناسنامه:

ماده ۱۰- هر کس در شناسنامه یا اسناد سجلی خود یا دیگری هر گونه خدشه (از قبیل خراشیدن یا تراشیدن یا قلم بردن یا الحاق یا محو یا اثبات یا سیاه کردن) وارد نماید به پرداخت جزای نقدی از ۱۰۰۰۰۰ ریال تا ۵۰۰۰۰۰ ریال محکوم خواهد شد. در صورتی که اقدامات مذکوره به قصد مقابله با انجام یافته باشد، مرتکب به مجازات جعل در اسناد رسمی به کیفیت مقرر در قوانین جزایی محکوم می‌شود. در صورت تکرار، دادگاه مکلف به تعیین حداکثر مجازات می‌باشد.

ماده ۱۲- هر غیر ایرانی که شناسنامه افراد ایرانی را چه صاحب آن زنده یا مرده باشد به هر طریق بدست آورده و از آن برای ایرانی قلمداد کردن هویت خود استفاده نماید، علاوه بر محکومیت به حبس از دو سال تا پنج سال و به پرداخت جزای نقدی از ۱۰۰۰۰۰۰ ریال تا ۳۰۰۰۰۰۰ ریال محکوم می‌شود. در صورتی که اعمال ارتكابی فوق توأم با جعل یا استفاده از سند سجلی مجعول باشد مرتکب به حداکثر هر دو مجازات محکوم خواهد شد.

از قانون تجارت الکترونیکی مصوب ۱۳۸۲:

ماده ۶۶- به منظور حمایت از حقوق مصرف‌کنندگان و تشویق رقابت‌های مشروع در بستر مبادلات الکترونیکی استفاده از علائم تجاری به صورت نام دامنه و یا هر نوع نمایش بر خط علائم تجاری که موجب فریب یا تشبه شدن طرف به اصالت کالا و خدمات شود ممنوع و متخلف به مجازات مقرر در این قانون خواهد رسید.

از قانون حفاظت و بهره‌برداری از جنگل‌ها و مراتع، مصوب مرداد ماه ۱۳۴۶:

ماده ۵۲- علامت ویژه جنگلانی علامت رسمی دولتی است و تقلید کننده جعل محسوب و طبق ماده ۹۸ (۵۲۵ ق.م.ا. مصوب ۷۵) قانون مجازات عمومی تعقیب خواهد شد. تبصره ۱- مأمورین جنگلانی که چکش به آن‌ها سپرده شده مکلف به حفظ چکش‌های ویژه سازمان جنگلانی می‌باشند و چنانچه در اثر عدم مراقبت آن‌ها چکش به دست شخص غیر صلاحیتدار افتد مأموران مزبور به تنزل مقام تا یک پایه محکوم خواهند شد و اگر از چکش استفاده سوئی شده باشد که مطابق این قانون عمل مزبور قاچاق محسوب

ق.م.ا. ۱۰۱. ناظر به اسکناس‌های رایج است نه اسکناس‌هایی که از جریان خارج شده و فاقد اعتبار قانونی است». (حکم شماره ۱۴۹ - ۳۷/۱/۲۴ شعبه ۹ دیوان عالی کشور) و همچنین «بند ۹ از ماده ۹۸ قانون مجازات عمومی [بند ۵ ماده ۵۲۵ ق.م.ا. ۱۰۱. مربوط به اسکناس رایج داخلی ایران بوده و منصرف از نوت‌های بانکی خارجی است و مواد قانونی دیگر راجع به جعل در اسناد و نوشتجات رسمی و غیر رسمی هم از لحاظ عدم اطلاق عرضی سند و نوشته نسبت به دلار کاغذی و امثال آن منطبق با مورد نخواهد بود. بنابراین استفاده از چند قطعه دلار کاغذی به وسیله فروش آن به غیر با علم به منور بودن آن جنز کلاهبرداری عنوان دیگری ندارد». (رای شماره ۱۱۰۰ - ۱۳۱۹/۴/۱۷ - شعبه ۲ دیوان عالی کشور)

ماده ۵۲۶ - هر کس اسکناس رایج داخلی یا خارجی یا اسناد بانکی نظیر برات‌های قبول شده از طرف بانک‌ها یا چک‌های صادره از طرف بانک‌ها و سایر اسناد تعهدآور بانکی و نیز اسناد یا اوراق بهادار یا حواله‌های صادره از خزانه را به قصد اخلال در وضع پولی یا بانکی یا اقتصادی یا برهم‌زدن نظام و امنیت سیاسی و اجتماعی جعل یا وارد کشور نماید یا با علم به مجعول بودن استفاده

باشد مأموری که چکش به او سپرده شده به مجازات معاونت در جرم قاچاق محکوم می‌گردد.

تبصره ۲- اشخاصی که از چکش‌های ویژه سازمان جغرافیایی سود استفاده نمایند مشمول این ماده خواهند بود.

تبصره ۳- هرگاه مأموری که چکش به او سپرده شده شخصاً و یا با تبانی شخص دیگری از چکش سود استفاده نماید به حد اکثر مجازات مباشر اصلی جرم مذکور در این ماده محکوم خواهد شد.

کند چنانچه مفسد و محارب شناخته نشود به حبس از پنج تا بیست سال (درجه دو) محکوم می‌شود.^۱ در جعل اسکناس رعایت شباهت بین اسکناس مجعول و اسکناس واقعی ضروری به نظر می‌رسد. و همچنین هیئت عمومی دیوان عالی کشور چک‌های تضمین شده را در حکم جعل اسکناس محسوب کرده است. (رای اصهراری ۷۴-۱۳۴۶۱۰/۲۷)

ماده ۵۲۷ - هر کس مدارک اشتغال به تحصیل یا فارغ‌التحصیلی یا تاییدیه یا ریز نمرات تحصیلی دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی و تحقیقاتی داخل یا خارج از کشور یا ارزشنامه‌های تحصیلات خارجی را جعل کند یا با علم به جعلی بودن آن را مورد استفاده قرار دهد علاوه بر جبران خسارت، به حبس از یک تا

۱- قانون تشدید مجازات جاعلین اسکناس و واردکنندگان، توزیع‌کنندگان و مصرف‌کنندگان اسکناس مجعول مصوب ۶۸/۱/۲۹ مجمع تشخیص مصلحت نظام:

ماده واحده- هر کس اسکناس رایج داخلی را با نقیصه یا به واسطه جعل کند، یا با علم به جعلی بودن توزیع یا مصرف نماید، چنانچه عضو باند باشد و یا قصد مبارزه با نظام جمهوری اسلامی ایران را داشته باشد، به اعدام محکوم می‌شود. همچنین عامل عامد و عالم ورود اسکناس مجعول به کشور به عنوان مفسد به اعدام محکوم می‌گردد مگر آنکه عضو باند نبوده و قصد مبارزه با نظام نداشته و در محکمه ثابت شود که فریب خورده است. مرتکبین در غیر از مواردی که براساس ضوابط فوق به اعدام محکوم می‌شوند، مشمول مجازات‌های مقرر در ماده ۲۱ قانون مجازات اسلامی (تعزیرات) محسوب خواهند بود. ۱۳۶۲/۵/۱۸

تبصره- در کلیه صور فوق علاوه بر مجازات‌های مذکور، معادل اموالی که از راه جعل یا توزیع یا ورود یا مصرف به دست آمده است، از اموال مرتکب معارضه می‌شود.

سه سال (درجه پنجم) محکوم خواهد شد.^۱ باید در نظر داشته که حکم این ماده جعل مدارک صادره از سوی مؤسسات آموزش عالی و تحقیقاتی داخلی و خارجی اعم از دولتی یا غیر دولتی را در برمی گیرد.

بنابراین جعل مدارک مربوط به مراحل تحصیلی پایین تر یا حوزه های علمی یا مؤسسات کمک آموزشی و سایر موارد مشابه از شمول این ماده خارج خواهد بود.

در صورتی که مرتکب، یکی از کارکنان وزارتخانه ها یا سازمان ها و مؤسسات وابسته به دولت یا شهرداری ها یا نهاد های انقلاب اسلامی باشد یا به نحوی از انحاء در امر جعل یا استفاده از مدارک و اوراق جعلی شرکت داشته باشد به حداکثر مجازات محکوم می گردد.

ماده ۵۲۸ - هر کس مهر یا منگنه یا علامت یا یکی از ادارات یا مؤسسات یا نهاد های عمومی غیر دولتی مانند شهرداری ها^۲ را جعل کند یا با علم به جعل

۱- « در مورد بکار بردن گواهی نامه تحصیلی مجبور اگر محرز شود که متهم اعلام به مجبور بودن گواهی نامه نبوده و استفاده عالی نیز نداشته عمل مشمول هیچ یک از قوانین جزایی نخواهد بود. » (حکم شماره ۶۲۶ - ۱۳۲۸/۴/۱۲ شعبه ۲ دیوان عالی کشور)

۲- قانون فهرست نهادها و مؤسسات عمومی غیر دولتی مصوب ۷۳/۴/۱۹:

ماده واحده: نهادها و مؤسسات عمومی غیر دولتی واحدهای سازمانی مشخص هستند که با اجازه ای قانون به منظور انجام وظایف و خدماتی که جنبه عمومی دارد تشکیل شده و یا می شود.

تبصره: فهرست این قبیل مؤسسات و نهادها با توجه به قوانین و مقررات مربوط از طرف دولت پیشنهاد و به تصویب مجلس شورای اسلامی خواهد رسید.

توضیح اینکه واحدهایی که تاکنون با تصویب مجلس شورای اسلامی با عنوان مؤسسه عمومی غیر دولتی شناخته شده اند، بدین شرح بوده است:

- ۱- شهرداری‌ها و شرکت‌های تابعه آنان مادام‌کم بیش از ۵۰٪ سهام و سرمایه آن‌ها متعلق به شهرداری‌ها باشد.
- ۲- بنیاد متضخفان و جانبازان انقلاب اسلامی
- ۳- هلال احمر
- ۴- کمیته امداد امام [خمینی (ره)]
- ۵- بنیاد شهید انقلاب اسلامی
- ۶- بنیاد مکنز انقلاب اسلامی
- ۷- کمیته ملی المپیک ایران
- ۸- بنیاد ۱۵ خرداد
- ۹- سازمان تبلیغات اسلامی
- ۱۰- سازمان تأمین اجتماعی
- ۱۱- فدراسیون‌های ورزشی آماتور جمهوری اسلامی ایران
- ۱۲- موسسه‌های جهاد نصر، جهاد استقلال، و جهاد توسعه زیر نظر جهاد سازندگی
- ۱۳- شورای هماهنگی تبلیغات اسلامی
- ۱۴- کتابخانه حضرت آیت‌الله مرعشی نجفی (قم)
- ۱۵- بنیاد امور بیماری‌های خاص
- ۱۶- جهاد دانشگاهی
- ۱۷- سازمان دهیاری
- ۱۸- هیئت امنای صرفه‌جویی ارزی در معالجه بیماران
- ۱۹- بنیاد فرهنگ و هنر رودکی